

วิเคราะห์เจาะลึก วิจารย์สังคม - การเมืองไทย

สไตลไมเคิล ไรท เจ็บๆ คั่นๆ แสบสันต์ถึงใจคนอ่าน

จากคอลัมน์ “ฝรั่งมองไทย” ในมติชนสุดสัปดาห์

ไมเคิล ไรท ‘ยังมีความหวัง’

○ ไมเคิล ไรท เขียน

อึ้งไม่หิณี แกม





ไมเคิล ไรท ยังมีความหวัง
(ไมเคิล ไรท มองโลก ๓)



ไมเคิล ไรท เขียน
อິนังไมหิณี แถม

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน ๒๕๕๑

ชุดสารคดี

ไมเคิล ไรท ยังมีความหวัง • ไมเคิล ไรท เขียน อี닝ไมทนี่ แดม

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, สิงหาคม ๒๕๕๑

ราคา ๑๗๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ไรท ไมเคิล.

ไมเคิล ไรท ยังมีความหวัง. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๑.

๒๕๖ หน้า : ภาพประกอบ.

1. บทความ--รวมเรื่อง 1. ชื่อเรื่อง

808.84

ISBN 978 - 974 - 02 - 0192 - 2

- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุชาติ ศรีสวพรรณ • ผู้ช่วยผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ประยงค์ คงเมือง
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ศิริพงษ์ วิทย์วิโรจน์
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : จุจิรัตน์ ทิมวัฒน์ • พิสูจน์อักษร : บุญพา มีชนะ
- คอมพิวเตอร์กราฟิก : ปณพร อ่อนนุ่ม • ออกแบบปก-ศิลปกรรม : ประภาพร ประเสริฐโสภา
- ประชาสัมพันธ์ : กมลทิพย์ ธนะกิจรุ่งเรือง



สำนักพิมพ์มติชน • www.matchonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๓๓๕ โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๘๘

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์ดี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒

พิมพ์ดี : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๗

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๐๕, ๓๓๐๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๐-๐๕๕๘

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co.,Ltd. 12 Tetsabannaruem Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand



สารบัญ

| | |
|--|----|
| คำนำสำนักพิมพ์ | ๙ |
| คำนำผู้เขียน | ๑๑ |
| ๑. พิพิธภัณฑ์-น่ากลัวหรือน่าอัศจรรย์? Museums Fearful or Wonderful? | ๑๕ |
| ๒. “วิวัฒนาการ” หรือ “พระบันดาล”? Evolutionism or Creationism? | ๑๙ |
| ๓. ผู้ดีเก่ากับเศรษฐีใหม่ (ภาคที่ ๑) Old Gentry and The Nouveau Riche (1) | ๒๔ |
| ๔. ผู้ดีเก่ากับเศรษฐีใหม่ (ภาคที่ ๒) Old Gentry and The Nouveau Riche (2) | ๒๘ |
| ๕. ประวัติย่อของทุนนิยม A Very Brief History of Capitalism | ๓๓ |
| ๖. เพศศึกษาสำหรับเยาวชน-คุณจำได้ไหมเมื่อแตกหนุ่มแตกสาว? Sex Education Can You Remember Your Growing Up? | ๔๒ |
| ๗. คุณเชื่อในตลาด, ไม่ใช่หรือ? You believe in the Market, don't you? | ๔๗ |
| ๘. กำพร้าทางปัญญา? Intellectual Orphans? | ๕๓ |
| ๙. “A History of Thailand” by Chris Baker and Pasuk Phongpaichit | ๕๘ |

| | |
|--|-----|
| ๑๐. การตีความภาพถ่าย | ๖๕ |
| Interpreting a Photograph | |
| ๑๑. ทักษิณ-ภาพวาดทางจิตวิทยา | ๖๘ |
| Thaksin A Psychological Profile | |
| ๑๒.. ขอทุนนิยมกลับคืนมา! | ๗๓ |
| Give Us Back Our Capitalism! | |
| ๑๓. บอกไม่เชื่อ! | ๗๖ |
| Told you so! | |
| ๑๔. ทำอย่างไรในยุคหลังทักษิณ? (๑) | ๘๑ |
| What to do in the Post-Thaksin Era? | |
| ๑๕. ทำอย่างไรในยุคหลังทักษิณ? (๒) | ๘๗ |
| What to do in the Post-Thaksin Era? | |
| ๑๖. นายกษทักษิณ ท่านผิดพลาดตรงไหน? | ๙๕ |
| P.M. Thaksin Where did he go wrong? | |
| ๑๗. นายกษทักษิณ ท่านทำแจ๋วตรงไหน? | ๑๐๐ |
| P.M. Thaksin Where did he Shine? | |
| ๑๘. จริงหรือเท็จ? น่ารักหรือน่าเกลียด? | ๑๐๕ |
| True or False?, Nice or Nasty? | |
| ๑๙. การฟื้นคืนศิลปวิทยา (อีกแล้ว) | ๑๑๐ |
| Renaissance (Once Again) | |
| ๒๐ เรื่องน่าสนใจนอกเหนือคุณทักษิณ | ๑๑๕ |
| Interesting Matters Other Than Thaksin | |
| ๒๑. เวทมนตร์คาถาชนะโลกอย่างไร | ๑๑๙ |
| How Mumbo-Jumbo Conquered the World | |
| ๒๒. “อำนาจ” ในการเมืองไทย | ๑๒๔ |
| “Power” in Thai Politics | |

| | |
|--|-----|
| ๒๓. เราบัญญัติศัพท์กันดีไหม? | ๑๒๘ |
| Can We Find a New Word? | |
| ๒๔. สังคมและตลาดเสรี-ความจริงและความเท็จ | ๑๓๒ |
| Society and the Free Market Fact and Fiction | |
| ๒๕. ปัญหาในการเขียนไทย-อดีตและปัจจุบัน | ๑๓๖ |
| Problems in Writing Thai Past and Present | |
| ๒๖. รำพึงรำพันถึง “ความเรียบร้อย” | ๑๔๒ |
| A Meditation on “Riap-roi-ness” | |
| ๒๗. กรุงศรีอยุธยาในแผนที่ฝรั่ง | ๑๔๖ |
| Ayutthaya in Western Maps | |
| ๒๘. ประชาธิปไตยไทยในสายตาฝรั่งคนหนึ่ง | ๑๕๐ |
| One Westerner’s View of Thai Democracy | |
| ๒๙. ประชาธิปไตยไทยล้มลุกทำไม? | ๑๕๔ |
| Why Does Thai Democracy Falter? | |
| ๓๐. สิทธิการปกครอง : พลังบังคับหรือความน่าเคารพ? | ๑๖๑ |
| The Right to Rule : Force or Respectability? | |
| ๓๑. พระสันตะปาปาองค์ปัจจุบันและนานาชาติโลกทรรศน์ | ๑๖๖ |
| The Present Pope and Other World Views | |
| ๓๒. จิตวิทยาว่าด้วยลัทธิทักษิณนิยม | ๑๗๑ |
| The Psychology of Thaksinolatry | |
| ๓๓. ยุคหลังทักษิณ? หลังบุช? | ๑๗๖ |
| Post-Thaksin? Post-Bush? | |
| ๓๔. ชาตินิยมในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ | ๑๘๐ |
| Nationalism in Modern History | |
| ๓๕. เรเนสซองส์ที่ล้มเหลว | ๑๘๖ |
| Failed Renaissances | |

| | |
|--|-----|
| ๓๖. ประชาธิปไตยกับอัตตานิคม | ๑๙๒ |
| Democracy and Autocolonialism | |
| ๓๗. สถาบันกษัตริย์ แต่ก่อนประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน | ๑๙๗ |
| Kingship From Prehistoric Times Till Now | |
| ๓๘. ซ้ายกับขวายังมีอะไรพูดกันหรือ? | ๒๐๔ |
| Have Left and Right Anything More to Say? | |
| ๓๙. อัตตานิคมมีจริงหรือ? | ๒๑๑ |
| Is Autocolonialism Real? | |
| ๔๐. ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อกับปัญหาปัจจุบัน | ๒๑๖ |
| The Axial Age and Present Problems | |
| ๔๑. คุณธรรม, อำนาจและประชาธิปไตย | ๒๒๒ |
| Morality, Power and Democracy | |
| ๔๒. จริยธรรมนักการเมือง-เรื่องเก่าเล่าใหม่ | ๒๒๗ |
| Political Ethics-Same Old Story | |
| ๔๓. การเมืองและทางเลือกทางประวัติศาสตร์ | ๒๓๒ |
| Politics and Historical Choice | |
| ๔๔. รัฐกับการควบคุมประชาชนและทรัพยากร | ๒๓๘ |
| The State and Control of People and Resources | |
| ๔๕. ทำไมคนไทยมักวางแผนชีวิตผิดพลาด? | ๒๔๔ |
| Why Do People Plan Their Lives Badly? | |
| ๔๖. โอกาสสุดท้ายประชาธิปไตย? โอกาสสุดท้ายทหารกู้เมือง? | ๒๔๙ |
| Last Chance Democracy? Last Chance Army Intervention? | |
| ๔๗. ลาก่อนบุญชู | ๒๕๓ |
| Farewell Khun Boonchu | |



คำนำสำนักพิมพ์

การอ่านหนังสือประเภทรวมบทความมีประโยชน์อย่างมากคือ จะเห็นการเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปของสังคม เห็นความรู้สึกและความคิดเห็นต่างๆ ของผู้คน ในช่วงเวลานั้นๆ

ได้เห็นฟังการวิพากษ์วิจารณ์และกระแสสังคมที่มีต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ซึ่งดำเนินอยู่ ณ ช่วงเวลานั้น โดยเฉพาะบทความ “ฝรั่งมองไทย” ของไมเคิล ไรท เล่มนี้

ไมเคิล ไรท ยังมีความหวัง เริ่มฉายภาพสังคมและการเมืองไทย ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา จนถึงต้นปี ๒๕๕๐ ตั้งแต่การเมืองเริ่มส่อเค้าลางรุนแรง จนถึงหลังเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการเมือง ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙

โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นและพฤติกรรมของคนยุคนี้กับยุคก่อน เปรียบเทียบประเทศไทยกับต่างประเทศ จับกระแสวิพากษ์ของบุคคลผู้นำในสังคมเกี่ยวกับบ้านเมือง

ที่สำคัญความคิดเห็นและมุมมองของไมเคิล ไรท เองซึ่งเฝ้ามองสังคมไทยมาเป็นเวลานาน จึงได้แตกประเด็นให้ขบคิดกันอย่างกว้างขวางแฟน ๆ คอลัมน์คงถูกอกถูกใจกับสื่อบัดสำนวนเสียดสีกบฏใจที่คนไทยเองยังอวย บ้างก็ว่าฝรั่งอะไร “ปากจัด” กัดได้บาดลึก แสบคันสะใจ บ้างก็หมั่นไส้มีเจตนาหมายมาคัดค้านโต้แย้งแบ่งปันความเห็นแตกต่างกันออกไป

ทั้งหมดทั้งมวลนั้น เป็นผลให้คอลัมน์นี้เป็นที่นิยมจนได้รวมเล่มอีกครั้ง ด้วยช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้เนื้อหาเล่มนี้โฟกัสมาที่ประเทศไทยเสียส่วนใหญ่ มิได้เอาใจฝายใดฝายหนึ่งแต่อย่างไร แต่หวังให้อ่านกันแบบต่อเนืองใจจริงๆ

เชิญพลิกเข้าหน้าในได้โดยพลัน

สำนักพิมพ์มติชน





คำนำผู้เขียน

มติชนได้รวบรวมบทความของผมสองครั้งมาแล้ว เล่มแรกตั้งชื่อว่า “ไม่เคิล ไรท มองโลก”, เล่มที่สองตั้งชื่อว่า “โลกนี้มีอนาคตหรือ?” ดูเหมือนว่าผมมองโลกในแง่ร้ายไม่ใช่หรือ?

มาในเล่มที่สามนี้ (รวบรวมบทความตั้งแต่กลางปี ๒๕๔๘ ถึงต้นปี ๒๕๕๐) ผมขอตั้งชื่อว่า *ไม่เคิล ไรท ยังมีความหวัง* ไม่ใช่เพราะเปลี่ยนทัศนคติจากแง่ร้ายเป็นแง่ดี ผมยังเชื่อว่า Optimism is ridiculous เพราะคนเราทุกคนล้วนเกิดมาเพื่อตาย (ไม่ใช่หรือ?)

อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ เมืองไทยเข้าขั้นวิกฤตน่าสะพึงกลัว แต่เมื่อผมเทียบกับวิกฤตการณ์ระดับโลก (ที่ร้ายแรงกว่ากันอีกมาก) ผมค่อยเกิดตาสว่างอีกชั้นหนึ่ง นั่นคือ :-

ทั้งเมืองไทยและโลกต่างอยู่ในขั้นวิกฤตเดือดร้อนตลอดมาตั้งแต่ต้น, คือตั้งแต่อาดัมกับเอวา กินลูกแอปเปิลแล้วถูกไล่ออกจากสวนสวรรค์, หรือตั้งแต่แกนลงมาชิมดิน/แสงหล่นเพียงดับได้

เหตุนี้เกิดเมื่อกี่พัน, กี่หมื่นปีมาแล้ว? แต่แล้วไม่เห็นถึงขั้นประลัย
โลกเสียที ดังนั้นมนุษยชาติ (ทั้งไทยและอื่น) มีทางดำรงอีกต่อไปอย่าง
ล้มลุกมีทุกข์ปนสุขตามเคย

ผมขอเพียงว่า ขอทุกคนใช้ปัญญา, จะได้มีสุขสนุกสนานมากกว่า
ความทุกข์ระทม

ไมเคิล ไรท



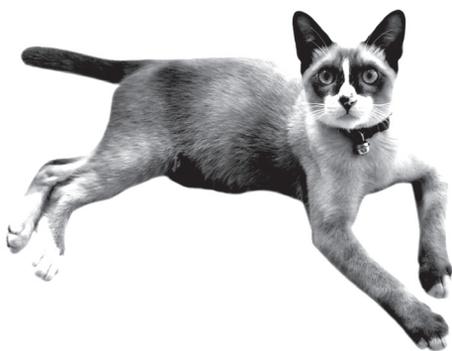


ไมเคิล ไรท ยังมีความหวัง

(ไมเคิล ไรท มองโลก ๓)

ไมเคิล ไรท เขียน

อินังไมหิณี แถม



พิพิธภัณฑ์-น่ากลัวหรือน่าอัศจรรย์?

Museums Fearful or Wonderful?

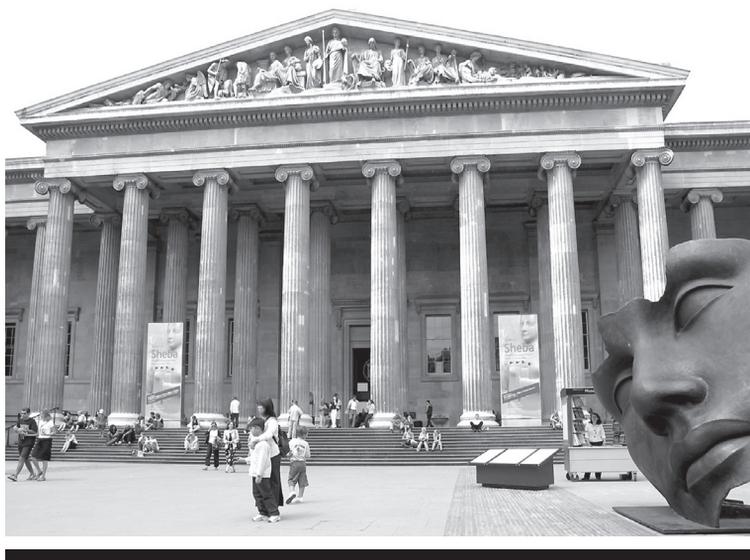


ความน่า

ผมเป็นสมาชิกสยามสมาคมตลอดมา ๒๕ ปี และได้ใช้สยามสมาคมให้เป็นประโยชน์ด้านวิชาการโดยตลอดไม่ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุด หากไม่มีห้องสมุดสยามสมาคม ผมคงหาข้อมูลเขียนบทความไม่ได้แม้แต่บทหนึ่ง

ในระยะ ๒๕ ปีดังกล่าว ผมสังเกตว่ามีแต่ผู้ดีไทยชั้นสูงไม่กี่คนกับฝรั่งที่สนใจวัฒนธรรมเอเชียจำนวนหนึ่ง ต่างใช้บริการของสยามสมาคม คนธรรมดาๆ ที่เดินตามชอยยอโคกก็มีก้มองด้วยความสงสัยแล้วรีบเดินไป ไม่กล้าแวะ

เมื่ออยู่วันหนึ่งราว ๑๕ ปีที่แล้ว มีตำรวจสองคนแอบอยู่ที่ประตูสยามสมาคมเป็นประจำ คอยดักมอเตอร์ไซด์และแท็กซี่ วันนั้นผมเดินออกมาสูบบุหรี่ที่ปากประตู เผอิญตำรวจคนหนึ่งเกิดห้องเสียกะทันหัน จึงวิ่งเข้ามาขอใช้ห้องน้ำแล้วเดินออกมาหน้าเหลือ เพื่อนถามว่า “ใน



นั่นคืออะไรวะ?” คนที่ปลดทุกข์มาตอบว่า “กูไม่รู้สิวะ แต่มันน่ากลัว เหมือนพิพิธภัณฑ์”

ทั้งนี้ ชนวนให้ผมสงสัยว่า ที่คนไทยตาดำๆ ส่วนใหญ่ไม่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เป็นประจำธรรมดา ไม่ใช่เพราะเขาโง่ แต่เพราะเขาเห็น พิพิธภัณฑ์เป็นของผู้ดีที่คนธรรมดาไม่มีสิทธิ์จะเหยียบย่ำ

หรือว่าอีกนัย สถานบริการทางวัฒนธรรมของราชการล้วนเป็น ปราสาทแดริ์คิวด่า ที่ชาวบ้านธรรมดาๆ ควรหลีกเลี่ยงให้ดี

ที่ “เมืองนอก” ไม่ใช่อย่างนั้น พิพิธภัณฑ์, หอศิลป์ ล้วนเป็น สถานสาธารณะที่ใครๆ ทุกคนมีสิทธิ์เข้าชมตามแต่จะนิยม จึงมีคนเดิน ชมสิ่งมหัศจรรย์สวยงามและน่าสนใจอยู่ทุกวัน บางคนเข้าไปเพื่อศึกษา บางสิ่งบางอย่างที่เขาสนใจ หรือประทับใจเป็นพิเศษ แต่คนส่วนใหญ่ จะเข้าพิพิธภัณฑ์ เพื่อเดินเล่นหย่อนใจและหาความเพลิดเพลิน

ที่สำคัญคือ กลุ่มหลังนี้ไม่คิดเข้าพิธีกรรมเพื่อหาความรู้ แต่เขาอาจจะได้รับความคิดใหม่, คำถามใหม่ เจริญใจประดับชีวิต

ยิ่งวันเสาร์วันอาทิตย์ พิพิธภัณฑฯจะมีบทบาทคล้ายห้างสรรพสินค้า คือจะพากันไปเดินเที่ยวเล่นทั้งครอบครัว พ่อแม่ก็เพลินและลูกๆ ได้เห็นของดีงาม สร้างรสนิยมดีๆ จะได้รู้จักหลักของฉาบฉวยหยาบคาย

ผมโชคดีมากในเรื่องนี้เพราะแม่ผมรู้คุณค่าพิพิธภัณฑฯ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผมอายุ ๖-๗ ขวบ แม่พาไปเที่ยว British Museum, Victoria & Albert, Natural History Museum, National Gallery ให้ครบ แม่ฉลาด ไม่เคยจูงมือผมบังคับให้ดูสิ่งนี้สิ่งนั้นแล้วอธิบาย แม่เดินชมสิ่งที่ท่านประทับใจโดยปล่อยให้ผมไปเดินหาสิ่งที่น่าสนใจนำติดไม้ติดมือตามใจชอบ คือตามสัญชาตญาณอยากรู้ อยากเห็นที่เด็กทุกคนมีอยู่

ดังนั้น แม่ได้ปลุกกระตมให้ผมรักศิลปะ โบราณคดี และประวัติศาสตร์โดยไม่ “สั่งสอน” หรือบีบบังคับ บันดาลให้เกิดความสงสัยอยากรู้ อยากเห็นที่ไม่เคยจางหายไปตลอดชีวิตของผม

ในห้องแสดงโบราณวัตถุอียิปต์ ของ British Museum มี “ดารา” คนหนึ่งที่ดังมาก นั่นคือ Ginger (“ไอ้ซิง”)



<< ไอ้ซิง >>

“ไอ้ซิง” คนนี้คือชายหนุ่มที่ตายเมื่อราวหกพันปีก่อนปัจจุบัน ถูกฝังอยู่ในท่าขดตัวได้ทราวยในหลุมดิน ศพแห่งนี้ไม่น่าจึงกลายเป็นมัมมี่ธรรมชาติ (Natural Mummy) ที่ผิวหนังยังนุ่มอยู่ และยังมีผมหยิกสีแดงเหลือ (ถึงเรียกว่า “ไอ้ซิง” Ginger) ในการจัดการแสดงนั้น ไอ้ซิงนอนขดตัวบนพื้นทรายในตู้ฐานเตี้ยมีกระจกครอบ คนเดินดูรอบได้

สิ่งที่เด็กชายที่มีเลือดสีแดงอยากรู้ อยากเห็นคือ :- “ไอ้ซิงมี ‘ของ’ หรือไม่?” ดังนั้น เมื่อคุณครูพาไปดูตู้ต่อๆ ไปก็จะต้องมีเด็กชาย ๒-๓ คน (เด็กหญิงไม่เอาด้วย) ฝ่าตู้ไอ้ซิงต่อไปจนปลอดภัยตายตาครุแล้วก็มลงแอบดูใต้ต้นขาไอ้ซิง แต่อนิจจัง! ทุกคนผิดหวังเพราะชอบฐานตู้มันบังพอดี!

ทุกวันนี้ผมอายุ ๖๕ แล้วยังไม่รู้ว่า ไอ้ซิงมี “ของ” หรือเปล่า และเลิกสนใจเสียแล้ว อย่างไรก็ตาม ผมก็ยังรักศิลปะ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ไม่ขาด และยังไม่สิ้นสงสัยอยากรู้ อยากเห็น

อนึ่ง หากคุณผู้อ่านไปเที่ยวอังกฤษ ขอชวนให้ไปค่านับศพไอ้ซิงที่ British Museum หากปลอดภัยตายตาคน ขอให้ก้มลงแอบดูใต้ต้นขาไอ้ซิง ถ้าเห็นอะไรเข้าอย่าลืมบอกผมด้วย ตายแล้วผมจะได้อนตาหกลับ



วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๓๐๖

“วิวัฒนาการ”? หรือ “พระบันดาล”?

Evolutionism or Creationism?

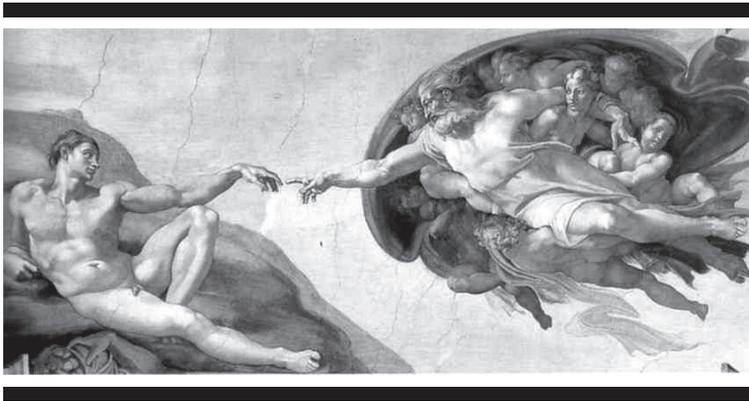


ปัญหาที่ไม่น่าเป็นปัญหา

สมัยโบราณนั้นไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างศาสนากับวิทยาศาสตร์เพราะวิทยาศาสตร์ไม่มี มนุษย์ทุกเหล่าอยู่ในโลก “เทพปกรณัม” (Mythology) บ้างว่า จักรวาลเกิดจาก “พรหมาณชท์” (ที่ตกค้างเมื่อสิ้นจักรวาลเก่า) พักออกมาเป็นตัว ; บ้างว่า พระเนรมิตด้วยวาจาสิทธิ์ บ้างว่า พระบันดาลมนุษย์ด้วยดินเหนียว ; บ้างว่า พญาเถนเอาเหล็กจี้หมากเต้า ปรุงปล่อยคนชาติต่างๆ วิ่งออกมา

แล้วใครจะคิดคัดค้านทำไมเล่า?

ในโลกตะวันตก ปัญหาเริ่มก่อตัวในสมัยรื้อฟื้นศิลปวิทยา (Renaissance) เมื่อนักคิดที่เป็นฆราวาสท้าทายสิทธิของนักบวชที่ผูกขาดในเรื่องความเข้าใจโลกภายนอก (Phenomenal World) เช่น กรณีย์ กาลิเลโอ (Galileo) ที่พิสูจน์ได้ว่าโลกเวียนรอบดวงสุริยา, ไม่ใช่สุริยาเวียนรอบโลก ดังพระคัมภีร์ว่า และตา (หลอก) ให้เห็น



แต่นั้นมาราว ๓๐๐ ปี นักบวชพยายามรักษาสิทธิอำนาจของพระศาสนจักรที่จะกำหนดทั้ง ๑) เรื่องศรัทธา (Faith) และ ๒) โลกวิทยา (Science) อย่างครบถ้วน, อย่าให้ฆราวาสเสียดขัดแย้ง ดังนี้ ศาสนากับวิทยาศาสตร์ห่างออกจากกันและกลายเป็นศัตรูต่อกัน

แม้กระทั่งในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อชาร์ลส ดาร์วิน ได้ผลการค้นคว้าทางด้านวิวัฒนาการพืชและสัตว์ (รวมทั้งมนุษย์), ผู้นำฝ่ายศาสนจักรหลายคนออกมาโต้ตอบว่า “มนุษย์เป็นผีพระหัตถ์ยอดเยี่ยมของพระเจ้าโดยเฉพาะ! ไม่มีทางที่มนุษย์จะเป็นญาติกับวานรหรือสัตว์เดรัจฉานอื่นๆ!”

อย่างไรก็ตาม ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ผู้นำฝ่ายศาสนาหลักๆ ทำการสงบศึกและขยับเข้าใกล้นักวิทยาศาสตร์ โดยยอมรับว่านักวิทยาศาสตร์เข้าใจโลกไม่ผิด, เพียงแต่บอดในเรื่องศรัทธา ว่าอีกนัยหากมองโลกจากมุมศรัทธา (with the eye of faith) ก็จะทำให้เห็นว่าวิวัฒนาการของจักรวาลและมนุษย์ไม่ใช่อะไรอื่นใดนอกจากผลงานพระปรีชาญาณของพระเจ้าที่ยังดำเนินงานอยู่

ที่พระคัมภีร์ว่า พระเจ้าสร้างโลกใน ๖ วันแล้วหยุดนิ่งในวัน

ที่ ๗ เพราะเป็นวันอาทิตย์, และป็นมนุษย์ขึ้นมาจากดินนั้น, เป็นเพียงนิทานอุปมาอุปมาของคณโบราณสำหรับคนโบราณ ที่นักวิทยาศาสตร์จับได้ว่า จักรวาลและสัตว์ (รวมทั้งมนุษย์) กำลังวิวัฒนาการเป็นความถูกต้องและสอดคล้องกับเทวกรรมของพระเป็นเจ้า ที่ไม่แล้วเสร็จและคงจะดำเนินต่อไปอีกเป็นล้านๆ ปี พระผู้เป็นเจ้าเป็นนิรันดรจึงไม่จำเป็นต้องรีบด่วนเหมือนมนุษย์

ว่าอีกนัยที่นักวิทยาศาสตร์มองจักรวาลด้วย “ตาโลก” (Physical Senses) แล้วเห็นวิวัฒนาการนั้นก็เป็นที่ลึกลับของเขาและศาสนจักรไม่มีหน้าที่หักห้าม ส่วนศาสนิกชนที่มองจักรวาลด้วย “ตาความเชื่อ” (Eye of Faith) นั้นก็ดีแล้ว, และศาสนาควรสนับสนุนให้เขาศึกษาจักรวาลด้วย “ตาโลก” อีกด้วย ศาสนิกชนจะได้ไม่คับแคบ, หมกมุ่นหรือล้าหลัง

ว่าง่ายๆ เรื่องทั้งหมดเป็นการ “มองต่างมุม” ไม่จำเป็นต้องทะเลาะเบาะแว้งหรือพยายามลบล้างกัน

ดังนี้ วิทยาศาสตร์และศาสนาสงบศึกเรียบร้อยแล้วในปี ๑๙๙๖ พระสันตะปาปาจอห์นปอลที่ ๒ ประทับกับสภาวิทยาศาสตร์ของศาสนจักร (Pontifical Academy of Sciences) ว่า วิวัฒนาการ “ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้นเสียแล้ว” (Evolution is “no longer a mere hypothesis”) น่าจะจบลงกันได้แล้ว

อย่างไรก็ตาม เมื่อเร็วๆ นี้เรื่องวิวัฒนาการมีท่าทีว่าจะลุกเป็นไฟอีกแล้ว :-

ในสหรัฐ ประธานาธิบดีบุชเสนอว่า โรงเรียนรัฐควรสอน Intelligent Design (การออกแบบด้วยปรีชา) ให้เสมอหลักวิวัฒนาการ (Evolutionism) ซึ่งก่อปัญหาเพราะ :-

๑) Intelligent Design ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจาก Creationism, เพียงแต่ใช้ศัพท์สูงๆ มาปิดบัง, และ

๒) สหรัฐเป็นรัฐโลกนิยม (Secular State) ที่ห้ามรัฐรับรู้ว่า สนับสนุน หรือห้ามปรามศาสนา

๓) ในเมื่อคำสอนว่า “พระเป็นเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและมนุษย์” เป็นความเชื่อทางศาสนา, โรงเรียนรัฐยอมสอนไม่ได้

เราต้องคอยดูว่า สหรัฐจะตกลงกันอย่างไร ผมไม่ค่อยเชื่อว่าจะลงเอยด้วยดี, เพราะเห็นว่าพรรครีพับลิกันทำย่ำแย่สุดมการณ์ของคำประกาศอิสรภาพและละเมิดรัฐธรรมนูญหลักสำคัญๆ มาแล้ว

ในศาสนาจักรคาทอลิก ในเดือนกรกฎาคมศกนี้พระคาร์ดินัล Christoph Shonborn, อัครสังฆราชแห่งกรุงเวียนนา และพระสหายสนิทของสันตะปาปาพระองค์ใหม่, ได้ลงบทความใน The New York Times, มีหัวพาดว่า “Finding Design in Nature” (ค้นพบการออกแบบในธรรมชาติ)

บทความดังกล่าวมีความตอนหนึ่งว่า “วิวัฒนาการในความหมายว่า ‘สืบเนื่องกันจากบรรพบุรุษรวม’ (Common Ancestry) อาจจริง, แต่วิวัฒนาการดาร์วินเนียนแนวใหม่ (Neo-Darwinian) ว่าเป็นขบวนการไม่มีคนนำ (Unguided) แต่แปรเปลี่ยนอย่างไม่เลือก (Random Variation) และธรรมชาติเลือก (Natural Selection) นั้น, รับไม่ได้”

ข้อเสนอของพระราชาคณะรูปร่างนี้ชี้ให้นักวิทยาศาสตร์และปัญญาชนชาวคริสต์ทั่วโลกลุกขึ้นประท้วง เพราะต่างเข้าใจว่าพระศาสนจักรกับโลกวิทยาศาสตร์พูดกันรู้เรื่องแล้ว เรื่องอะไรจะลบล้างวิทยาศาสตร์, รื้อฟื้นเทพปกรณัม, แล้วพาพระศาสนาถอยหลังเข้าคลองกลับไปหายุคมืดตามกันชาวคลังศาสนา (Fundamentalists) ในสหรัฐ?

เสียงประท้วงที่หนักแน่นที่สุดมาจากบาทหลวง Geoge Coyne (คณะเยซูอิต) ที่เป็นผู้อำนวยการหอดูดาวของวาติกัน และเป็นศาสตราจารย์ดาราศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย Arizona จากบทความใน น.ส.พ. The Tablet, ท่านประณาม Cardinal Shonborn ว่า “ได้ทำน้ำขุ่นบ่อนทำลายความ

สมานฉันท์ที่มีระหว่างศาสนากับวิทยาศาสตร์” ท่านยังขัดแย้งกับพระคาร์ดินัลว่า “วิวัฒนาการชีวิตที่เกิดจากการผันแปรของยีนอย่างเขย่า (Random Genetic Mutations) และธรรมชาติเลือก (Natural Selection) นั้น, ไม่ขัดกับราชัยของพระเจ้า (God’s Dominion)”

ตอนแรกๆ คุณพ่อ George Coyne ไม่อยากเปิดศึกกับ Cardinal Shonborn เพราะเห็นท่านอาจจะเป็นกระบอกเสียงของสันตะปาปาองค์ใหม่ แต่แล้วนักวิทยาศาสตร์และปัญญาชนชาวคริสต์ทั่วโลกเรียกร้องให้ท่านคิดค้น, และนำเชื่อว่าคณะเยซุอิตคงอนุญาตให้ท่านออกโรง

ท่านลงท้ายว่า “เรื่องอะไรพระเจ้าศาสนจักรจะถอนตัวออกจากความสัมพันธ์เชิงมิตรที่เคยอุทิศสำหรับสร้างไว้กับวงการวิทยาศาสตร์ระดับโลก?”

แต่นี้ไปปัญญาชนชาวคริสต์และไม่ใช่คริสต์คงต้องคอยดูว่า พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ ๑๖ จะออกโรงที่ไหน



วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๘ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๓๐๘

ผู้ดีเก่ากับเศรษฐีใหม่ (ภาคที่ ๑)

Old Gentry and The Nouveau Riche



บทความอาจารย์นิธิ

ในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ ๑๓๑๑ (วันที่ ๓๐ ก.ย.-๖ ต.ค.๒๕๔๘) อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ มีบทความชื่อ “วัฒนธรรมเศรษฐีใหม่” ว่าด้วยจรรยาและรสนิยมของผู้ดีเก่า เทียบกับของเศรษฐีใหม่ ผมประทับใจบทความนี้มากด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น :-

๑. ผมสนใจเรื่องนี้มากและเห็นด้วยกับ อาจารย์นิธิ ในหลักการใหญ่ของท่านทั้งหมด (ที่อยากทำวงดิงก็เฉพาะในรายละเอียดจิบจ้อยเพียงบางเรื่อง)

๒. อาจารย์นิธิเปิดโอกาสชวนให้ผมคิดลึกกว่าที่เคยเรื่องความหมายของคำว่า “ผู้ดีอังกฤษ” (ซึ่งปัจจุบันคงไม่เหลือแม้แต่คนเดียว นอกจากในวรรณคดี)

๓. บทความนี้ทำให้ผมพิจารณาฐานะตัวเองว่า เป็นผู้ดี ไพร่อย่างไร (ผมไม่เป็นเศรษฐีใหม่แน่ๆ โลงอกไปที!)